

Nr 440

Av herr **Gustafsson** i Skellefteå m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 75, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift, m. m.

I proposition nr 75 till innevarande riksdag föreslår Kungl. Maj:t vissa ändringar i förordningen angående byggnadsforskningsavgift.

Förslaget går ut på att dels höja byggnadsforskningsavgiften, dels ändra de beräkningsgrunder efter vilka avgiften uttages, dels inkludera ytterligare en verksamhetsgren bland dem som enligt riksförsäkringsanstaltens premietariff är underkastade avgiftstvång. Även en ökning av statens bidrag till byggnadsforskningsverksamheten ingår i förslaget.

Avgiften föreslås höjd från 20 till 25 kronor och skall enligt förslaget utgå för varje fullt antal av 2 000 arbetstimmar, som under året utförts med anlåtande av sådan arbetskraft för vilken arbetsgivare är skyldig att erlägga avgift även enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Tidigare utgick avgiften för varje fullt antal av 300 dagsverken eller ca 2 400 arbetstimmar. Det nya verksamhetsområde för vilket avgift enligt propositionen skall utgå är schaktning och grundläggning.

Bakom det nya förslaget står byggnadsforskningsnämndens krav på ytterligare medel för sin verksamhet. När man 1953 beslöt införa en särskild byggnadsforskningsavgift, hade man beräknat, att denna årligen skulle inbringa 2,5 milj. kronor. Denna beräkningsgrund har emellertid visat sig vara felaktig. Sättet för avgiftens uttagande medger en klar överblick över utfallet först drygt ett år efter det vilket avgiften avser. Sålunda har det nu konstaterats att inkomsterna för 1954 begränsade sig till 1 887 675 kronor och för 1955 till 2 097 944 kronor.

De nu föreslagna ändringarna — inkl. det höjda statsanslaget — beräknas tillföra byggnadsforskningen ytterligare omkring 1 milj. kronor.

Ett intensivt forsknings- och utvecklingsarbete är nödvändigt inom byggnadsindustrien, om vi skall bli i stånd att framställa bättre och billigare bostäder. De större husbyggnadsföretagen bedriver också sedan länge i egen regi ett relativt omfattande forskningsarbete som resulterat i rationaliseringar och förbättringar. Till större delen sker emellertid husbygandet i Sverige i smärre enheter, varigenom det ekonomiska underlaget för en forskningsverksamhet av den omfattning som förekommer inom många andra industrigrenar saknas. Att samordna och stödja den forskning som förekommer inom de olika enheterna och göra resultaten till-

gängliga för industrien i dess helhet måste därför te sig som en synnerligen angelägen uppgift, som enligt vår mening bör åligga statens nämnd för byggnadsforskning.

Enligt flera talesmän för husbyggnadsindustrien har emellertid detta syfte inte uppnåtts i önskvärd utsträckning. Allmänt anses att detta framför allt har sin orsak i nämndens avvägning mellan forskning i egen regi och stöd åt institutioner och fria forskare.

Byggnadsstyrelsen påpekar i det avsnitt av dess remissvar som återgivits i propositionen, att nämnden i sin prognos fram till 1961 räknar med en successiv avveckling av anslagen till fri forskning. Styrelsen ifrågasätter, om man inte i stället borde nedbringa utgifterna för sekretariat och utskott till förmån för den fria forskningen.

Svenska byggnadsindustriförbundet och Svenska byggnadsentreprenadföreningen säger i sitt gemensamma yttrande i anledning av den föreslagna författningsändringen, att de inte anser att resultatet av nämndens hittillsvarande arbete motsvarat de förväntningar som byggnadsindustriens företagare hyst. Många av husbyggnadsindustriens företagare anser sig inte ha haft något egentligt utbyte av forskningsnämndens verksamhet. Organisationerna menar, att forskningen skulle ha blivit effektivare "om den i större utsträckning än hittills förlagts till institutioner samt till fria forskare och företag". I remissyttrandet påpekas vidare att organisationerna hyser den meningen "att nämnden bör bestå av ett icke alltför stort kansli med huvuduppgift att fördela forskningsmedlen och att följa forskningsarbetet samt att låta granska och publicera resultaten".

Även statens byggnadsbesparingsutredning anför liknande kritik mot nämndens verksamhet i sitt andra betänkande (SOU 1957: 47) och framhåller därefter, att det både när det gäller att bibehålla kontakten med det ekonomiska livet och att främja forskningens utveckling "är principiellt riktigast att nämnden strävar att inskränka sin verksamhet till att samordna forskningen, taga initiativ till forskningsuppgifter och genom anslag stödja forskningsinitiativ. Därtill kommer den andra huvuduppgiften, att sörja för att resultaten både av denna forskning och av forsknings- och utvecklingsarbetet i utlandet sprids till, som det heter i instruktionen, "myndigheter, konsulter, produktionsföretag, förvaltningsföretag, arbetare etc. genom en snabb och effektiv publicering".

Svenska riksbyggen, som i sitt remissyttrande säger sig vara mycket intresserat av en systematiskt bedriven byggnadsforskning, framför en rad kritiska synpunkter på nämndens hittillsvarande verksamhet. Företaget anser t. ex. att stadsplaneringen är en i byggnadsforskningen så starkt integrerande del, att den ej bör ligga utanför nämndens verksamhetsområde, vilket nu är fallet. I svaret efterlyses vidare ett tillräckligt fast grepp om utvecklingen på byggnadsforskningens område. Enligt vår mening bor-

de också de särskilda problem i dessa avseenden som gäller för landsbygden — t. ex. inom avloppsbyggnadstekniken — ägnas mer uppmärksamhet än hittills.

Av de uttalanden som gjorts, såväl i de ovan refererade remissyttrandena som i andra sammanhang, framgår tydligt att starka meningsskiljaktigheter råder beträffande byggnadsforskningsnämndens verksamhet. Då meningsbrytningarna inte endast gäller detaljfrågor utan berör grundläggande principfrågor är enligt vår mening en förutsättningslös omprövning av nämndens arbetsformer ofrånkomlig.

Departementschefen har också i propositionen (s. 21) förebådat en utredning om byggnadsforskningsnämndens organisation och arbetsformer. Denna har senare tillsatts.

Vi föreslår, att denna utredning ägnar särskild uppmärksamhet åt nämndens uppgift som samordnande och stödjande organ för den fria forskningsverksamheten vid högskolor och andra institutioner, enskilda företag o. s. v.

Dessutom bör utredningen ta upp till behandling forskningsnämndens möjligheter till ett intensivare samarbete med motsvarande organ i de övriga nordiska länderna. Spörsmålet huruvida icke behovet av ökad forskningsverksamhet delvis skulle kunna tillgodoses genom ett vidgat nordiskt samarbete har inte beaktats i propositionen.

Denna fråga diskuterades i riksdagen 1953 i samband med införandet av en byggnadsforskningsavgift, varvid man bl. a. pekade på värdet av en arbetsfördelning beträffande de olika forskningsuppgifterna, möjligheterna till nordisk standardisering av byggnadsmaterielen samt de ekonomiska fördelar som kunde vinnas härav. Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, ansåg också, att man borde beflita sig om att hålla intima nordiska kontakter inom byggnadsforskningens område. Det borde enligt herr Sträng ges möjligheter till ett mera konkret och givande utbyte än vad vi tidigare haft. Statsrådet uttalade vidare, att det borde vara en ekonomiskt riktig sak att här sträva efter en nordisk standardisering.

En redogörelse för det nuvarande nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen avgavs av den svenska regeringen till Nordiska rådets femte session i Helsingfors i februari 1957 (sak C 9/1957). Av denna framgår bl. a. att ett visst samarbete försiggår mellan statens nämnd för byggnadsforskning och motsvarande organ i de övriga nordiska länderna särskilt Statens Byggeforskningsinstitut i Danmark. Emellertid ger redogörelsen även intryck av att detta samarbete är av relativt blygsam omfattning och att det skulle kunna utbyggas ytterligare, särskilt i syfte att genom en effektiv arbetsfördelning uppnå besparingar. I redogörelsen anges att nu cirka 245 olika uppgifter bearbetas av de nordiska ländernas

forskningsorgan på området. Det konstateras visserligen, att man har kännedom om det arbete, som sålunda bedrivs i övriga länder. Samtidigt torde dock redogörelsen ge stöd åt den uppfattningen, att åtskilligt skulle kunna vinnas, inte minst i pengar, genom en mera långtgående specialisering såvitt angår de olika forskningsorganen.

Då den kritik och de övriga synpunkter som vi ovan anført delas av instanser, som på olika sätt är beroende av byggnadsforskningsnämndens arbete, och då dessa instanser dessutom kan sägas vara representativa för husbyggnadsindustrien, anser vi det angeläget, att de ovan framförda synpunkterna blir väl beaktade av utredningen.

Vi anser dessutom, i likhet med bl. a. Byggnadsfackförbunden, Riksbyggen m. fl. att den i propositionen föreslagna författningsändringen i avseende på forskningsavgiften bör anstå i avvaktan på att husbyggnadsforskningens organisation närmare utredes.

Med stöd av det anförda hemställer vi,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 75 måtte besluta

a) att avslå Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) ang. byggnadsforskningsavgift,

b) att till Byggnadsforskning för budgetåret 1958/59 yrka ett reservationsanslag på 265 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en minskning med 50 000 kronor, samt

c) att i skrivelse till Kungl. Maj:t,

dels hemställa att den av departementschefen efter propositionens avgivande tillsatta utredningen måtte särskilt beakta de ovan anförda synpunkterna på forskningsnämndens uppgift som samordnande och stödjande organ för den fria forskningsverksamheten vid högskolor och andra institutioner, enskilda företag etc.,

dels ock framhålla vikten av ökat samarbete och utbyte av forskningserfarenheter mellan de nordiska länderna, vilket ävenledes bör beaktas i utredningsarbetet.

Stockholm den 18 mars 1958

Henning Gustafsson
Skellefteå

C. W. Carlsson

Ebbe Rydén